

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

Dersim'in Pülümür ilçesinde, Karagöz (Gurik) köyü merkezli olmak üzere Dağbek, Çakırkaya, Kovuklu, Kaymaztepe, Mezra ve Kocatepe köylerini içine alan geniş bir havzada Dimin Madencilik San. Ve Tic. A.Ş. tarafından yapılması planlanan krom madeni projesi, bölge halkının tüm itirazlarına ve 2024 yılında verilen güçlü toplumsal tepkiye rağmen 13 Nisan 2026 tarihinde yeniden İnceleme Değerlendirme Komisyonu (İDK) gündemine alınmıştır. Söz konusu proje, bölgenin demografik yapısını, ekosistemini ve inanç dünyasını olumsuz etkileyecek, yaşam alanları ve toplumsal huzur üzerinde ciddi etkiler doğurabilecek bir kapsam içermektedir.

Proje sahası, toplam 686 hektarlık devasa bir ruhsat alanını kapsamakta ve doğrudan Pülümür Çayı'nı, dolayısıyla Fırat Havzası'nı besleyen ana su kaynaklarının üzerinde yer almaktadır. Bölge; flora zenginliği, bitki çeşitliliği ve yaban hayatı koridoru olması bakımından uluslararası standartlarda korunması gereken bir "bakir alan" statüsündedir. Projenin hayata geçirilmesi durumunda, eğimli arazide yapılacak yarma ve kazı faaliyetleri jeoteknik stabiliteyi bozacak, erozyonu tetikleyecek, deprem fay hatlarının geçtiği alanda risk oluşturacak ve Pülümür Çayı'na karışacak ağır metaller tüm havzanın su kalitesini geri dönülemez şekilde kirlitecektir. Ayrıca su yataklarının yer değiştirme ve su kaynaklarını önemli oranda tüketmesine neden olacak bir potansiyele sahiptir.

Sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında, bölge halkının temel geçim kaynağı olan arıcılık ve hayvancılık büyük bir tehdit altındadır. 2025 yılı verilerine göre bölgedeki yaylalarda 12 bini aşkın kayıtlı küçükbaş hayvan varlığı bulunmaktadır. Krom madeni ocağı için meraların kapatılması, yolların ağır iş makineleriyle tahrip edilmesi ve toz emisyonu, bölgedeki 20'ye yakın yaylanın (Zil, Karagöz, Şirin, Kepir vb.) hayvancılığa kapanmasına yol açacaktır. Bu durum, yerel halkın üretimden koparak göç etmesine ve köylerin insansızlaşmasına sebep olacaktır.

Ayrıca, bölgenin kültürel ve inançsal dokusu bu projeyle doğrudan hedef alınmaktadır. Alevi inancı açısından kutsal kabul edilen Buyer Ana ve Büyük Çeşme gibi ziyaretgahların maden sahasının etki alanında kalması, toplumun inanç özgürlüğüne ve kültürel mirasına yönelik bir saldırı niteliği taşımaktadır. Anayasa'nın 56. maddesinde belirtilen "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir" ilkesi ve Türkiye'nin taraf olduğu Bern Sözleşmesi hükümleri uyarınca, bu projenin bilimsel ve toplumsal sonuçları tüm boyutlarıyla incelenmelidir.

Son olarak, bölge halkının açıkça karşı çıktığı bir projenin yeniden gündeme getirilmesi, çevresel karar alma süreçlerinde halkın katılımının ne ölçüde dikkate alındığı sorusunu gündeme getirmektedir. ÇED süreçlerinin yalnızca formalite olarak işletildiği ve gerçek anlamda katılımcı olmadığı yönündeki eleştiriler bu örnek üzerinden daha görünür hale gelmiştir.

Bu bağlamda

1. 27 Haziran 2024 tarihinde yerel halkın ve sivil toplum örgütlerinin katılım göstermeyerek protesto ettiği, halkın açıkça rıza göstermediği Karagöz krom madeni projesi ilk süreçte olumsuz sonuçlanmasına rağmen neden yeniden ÇED süreci başlatılmıştır?
2. Söz konusu proje alanının Fırat Havzası'nı besleyen ana su kaynakları ve Pülümür Çayı üzerindeki etkisi konusunda yapılmış bağımsız bir hidrolojik analiz mevcut mudur?

3. Bölgenin sahip olduğu flora zenginliği ve Bern Sözleşmesi gibi pekçok uluslararası sözleşme kapsamında koruma altında olan endemik türler ile büyükbaş ve küçükbaş hayvan koridorlarının zarar görmemesi için Bakanlığınız hangi somut önlemleri almayı düşünmektedir?
4. Proje sahası içerisinde ve yakın çevresinde bulunan "mutlak mera" alanlarının madenciliğe açılmasının, bölgede aktif olarak sürdürülen arıcılık ve binlerce küçükbaş hayvanın yer aldığı hayvancılık faaliyetlerini bitireceği gerçeği ÇED raporunda nasıl değerlendirilmiştir?
5. Kazı ve yarma faaliyetlerinin yapılacağı arazinin eğimli yapısı nedeniyle oluşabilecek jeoteknik riskler ile erozyon tehlikesi ve fay hattı üzerinde olmasına dair kapsamlı bir zemin etüdü yapılmış mıdır?
6. Proje alanının Alevi inancı için kutsal sayılan ziyaretgahlar (Buyer Ana, Büyük Çeşme vb.) ile olan mesafesi nedir? Bu alanların kutsallığının ve fiziksel bütünlüğünün korunması hususunda bir planlama mevcut mudur?
7. 686 hektarlık ruhsat alanının sadece 66 hektarı için ÇED süreci işletilmesi, projenin gerçek etkilerini gizlemek amacıyla başvuru alanı bir "dilimleme" stratejisi midir? Toplam alanın tamamı neden ÇED kapsamına alınmamıştır?
8. Dimin Madencilik şirketinin Bingöl, Diyarbakır, Bitlis ve Batman gibi illerdeki projelerinde yaşanan çevresel tahribatlar ve hukuki ihtilaflar Bakanlığınızın sicil kayıtlarında mevcut mudur? Şirketin geçmiş performansı bu yeni izin sürecinde dikkate alınmakta mıdır?
9. Dimin madencilik şirketinin Dersim genelinde son 5 yıl içerisinde başvuruda bulunduğu kaç tane maden projesi vardır?